

2. Directive (EU) 2022/2555 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on measures for a high common level of cybersecurity across the Union, amending Regulation (EU) No 910/2014 and Directive (EU) 2018/1972, and repealing Directive (EU) 2016/1148 (NIS2 Directive). Official Journal of the European Union. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj> (дата звернення: 03.04.2026).

3. Regulation (EU) 2024/2847 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2024 on horizontal cybersecurity requirements for products with digital elements and amending Regulations (EU) No 168/2013 and (EU) 2019/1020 and Directive (EU) 2020/1828 (Cyber Resilience Act). Official Journal of the European Union. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/2847/oj> (дата звернення: 03.04.2026).

4. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending certain Union legislative acts (Artificial Intelligence Act). Official Journal of the European Union. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj> (дата звернення: 03.04.2026).

УДК 340.1

Семенова О. Г.
*адвокат, член комітету НААУ
з питань сімейного права,
аспірантка відділу цивільно-правових наук
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
НАН України*

ПЕРЕМІЩЕННЯ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА УТРИМАННЯ ОДНОГО З ПОДРУЖЖА ТА ДІТЕЙ

Переміщення громадян України в умовах воєнного стану відбувається не лише в межах країни, а і за її межі в інші держави. І якщо в межах України для внутрішньо переміщених осіб забезпечення права на утримання може в мінімальному розмірі забезпечуватися державою, в якості підтримки вразливих категорій населення, то для тих громадян, хто виїхав за кордон, не передбачено жодних виплат Україною в якості підтримки.

На національному законодавчому рівні право на утримання (аліменти) другого з подружжя та дітей регулюються нормами Сімейного кодексу України, Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та низькою постанов Кабінету Міністрів України, які постійно оновлюється.

На міжнародному рівні обов'язок на утримання закріплений,

зокрема, в Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 року, статтею 27 якої передбачено, що батьки або інші особи, які виховують дитину, несуть основну відповідальність за забезпечення в межах своїх здібностей і фінансових можливостей умов життя, необхідних для розвитку дитини [1].

Попри неабиякі напрацювання в цій сфері питання щодо аліментів залишається і досі проблемним. Зокрема, зловживання своїми обов'язками з боку платників аліментів, втягування в спірні ситуації між батьками дітей, відповідно, нехтування їх інтересами.

Наразі, в умовах сьогодення сім'я не завжди може зберігатись, але діти не повинні від цього страждати.

Одним з проблемних питань сьогодні залишається розмір аліментів. Чинним законодавством передбачено кілька способів сплати аліментів. Одним з них є оплата аліментів в твердій грошовій сумі, другий спосіб це може бути оплата аліментів у відсотковому значенні від доходу платника. Враховуючи, що в сьогоднішніх умовах багато дітей вивезені за кордон, і, в тому числі, платники виїхали в різні країни світу, все частіше трапляються випадки, коли фактично виконати рішення українського суду про стягнення аліментів у відсотковому значенні на території іншої держави важко, оскільки в більшості держав аліменти стягується у твердій грошовій сумі. В багатьох країнах не розуміють як стягувати аліменти у відсотковому значенні з доходу платника аліментів, який в цій країні проживає. Ще одним проблемним питанням є те, якщо аліменти були стягнуті в Україні в твердій грошовій сумі, то це, як правило, незначна сума, яка була присуджена або коли боржник не працював, або з урахуванням його тодішніх доходів. І на території іншої держави ця сума не перевищує еквівалент у 100 євро. І для дитини, яка проживає на території цієї держави, це є неналежним забезпеченням рівня її життя.

З 1 серпня 2008 р. в Україні діє Гаазька конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання 1973 року. Вона спрямована на забезпечення повного та своєчасного виконання рішень про стягнення аліментів. На практиці це гарантує здійснення прав, які визначені рішенням суду. Аспекти щодо стягнення, які не врегульовані цією Конвенцією, мають бути предметом регулювання інших міжнародних договорів.

Враховуючи складні обставини в Україні, інші держави перейняли на себе обов'язок по утриманню дітей, які є громадянами України та разом з одним з батьків, наразі мешкають в Німеччині, поки без врахування міжнародних договорів.

Зокрема, наведемо досвід Німеччини. Єдиного нормативного акту, який регулює питання утримання, в Німеччині не існує. *Unterhaltsrecht* - це сукупність різноманітних законів та підзаконних актів, які регулюють питання утримання. Так, в першу чергу, мова йде про Цивільний кодекс Німеччини (починаючи з §1601 BGB и та кілька розділів за ним) [2] та *Unterhaltsvorschussgesetz* (Закон про забезпечення утримання дітей,

матерів – одначок та батьків шляхом виплати аліментів або заборгованості за виплатою аліментів (Закон про авансові платежі на аліменти)) [3].

Коли Німеччина, в особі уповноваженого установи Югенамт, оплачує аліменти на дітей в мінімальному розмірі, який розраховується по Дюссельдорфській таблиці, це виходить близько 400 євро на дитину. Потім Югенамт виставляє цю суму до компенсації тому з батьків, хто має сплачувати аліменти в Україні. Поки це відбувається на рівні направлення звичайних листів на адресу платника аліментів, але оскільки таких випадків багато, то проблема повернення цих коштів може виникнути на рівні міждержавних відносин між Україною та Німеччиною.

Оскільки наразі триває процес внесення змін до Цивільного кодексу України, зміни щодо аліментних правовідносин мають бути також внесені до нового кодексу приватного права, з метою підвищити свідомість батьків щодо виконання обов'язків по утриманню дітей, а також створити дієві механізми задля унеможливлення для платників аліментів використовувати механізми ухилення від сплати аліментів або сплати їх в необґрунтовано малих розмірах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

2. Цивільний кодекс Німеччини URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/index.html#BJNR001950896BJNE156402377>

3. Закон про забезпечення утримання дітей, матерів – одначок та батьків шляхом виплати аліментів або заборгованості за виплатою аліментів (Закон про авансові платежі на аліменти) URL:

<https://www.gesetze-im-internet.de/uhvorschg/BJNR011840979.html>

УДК 340.1

Зварич І.

*д.е.н., професор, завідувач кафедри
міжнародної економіки, Західноукраїнський
національний університет*

ГЛОБАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА МІГРАЦІЯ ЗА ОСТАННІ 100 РОКІВ

Перетин змін навколишнього середовища та мобільності людей являє собою один із найскладніших та найактуальніших викликів сучасної епохи. Протягом останнього століття концептуалізація екологічної міграції перейшла від маргінального спостереження в географії до центрального стовпа дискурсу міжнародної безпеки та прав людини.